

MLADINSKI
SVET
SLOVENIJE
NATIONAL
YOUTH
COUNCIL
OF SLOVENIA

AVTONOMIJA MLADIH

uvod v programske dokumente

Uvod v programske dokumente Mladinskega sveta Slovenije

»AVTONOMIJA MLADIH«

Uredili:

Tanja Baumkirher, Nina Bakovnik, Tadej Beočanin

Pregled besedila:

Tanja Baumkirher, Nina Bakovnik

Oblikovanje:

Marko Bradica

Izdajatelj / založnik:

Mladinski svet Slovenije,

Dunajska 5, Ljubljana

www.mss.si, info@mss.si

Za izdajatelja:

Tea Jarc

MLADINSKI
SVET
SLOVENIJE
NATIONAL
YOUTH
COUNCIL
OF SLOVENIA

Publikacijo je sofinanciralo

Ministrstvo RS za izobraževanje,

znanost in šport,

Urad RS za mladino.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

URAD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA MLADINO

O AVTONOMIJI MLADIH

Avtonomija mladih se je v zadnjih letih uveljavila kot osnovni in krovni koncept mladinske politike pri obravnavi mladih posameznikov. Z njim smo se pričeli srečevati po letu 2000, ko smo se pričeli intenzivno zavedati več med seboj povezanih problematik na področjih izobraževanja, iskanja prve zaposlitve, pogojev zaposlovanja mladih, (ne)dostopnosti stanovanj, dolgotrajnega bivanja mladih pri starših, poznega ustvarjanja družin in demografskih sprememb.

Mladi so namreč vse močnejše in vse dlje odvisni od drugih, predvsem od svojih staršev. T.i. podaljšano otroštvo (obdobje, ki mu sicer pravimo mladost), ki pomeni vsaj delno odvisnost od staršev, se pogosto zavleče v trideseta leta. **Vse intenzivnejša odvisnost mladih od staršev** pa ne prinaša pozitivnih učinkov ne mladim ne državi. Mladi se namreč tako (pre)dolgo ne naučijo biti samostojni, se kasneje in manj odločajo za ustvarjanje lastne družine in prevzemanje odgovornosti v življenju nasploh. **Le neodvisen človek pa lahko popolnoma prevzame odgovornost za lastno prihodnost;** uresničuje svoje cilje v zasebnem življenju in hkrati kot odgovoren državljan izpolnjuje svojo vlogo v družbi¹.

Pri avtonomiji mladih torej ne govorimo o doseganju telesne, socialne, moralne in čustvene zrelosti, pač pa o prehodu v popolnoma samostojno bivanje in delovanje. Evropski mladinski forum v svojem dokumentu o avtonomiji pravi, da človek doseže avtonomijo, ko ima potrebno podporo, vire in priložnosti, da lahko: samostojno biva, upravlja svoje življenje, se

¹ Mladinski svet Slovenije. 2009. MSS-156-09 Memorandum mladih. Dostopno na: http://www.mss.si/datoteke/dokumenti/MSS-129-10-PP_mladinskoorganiziranje.pdf (2.11.2010)

vključuje v tokove družbene in politične participacije in se na vseh področjih svojega življenja neodvisno odloča².

Za doseganje avtonomije mladih je ključen **proces odraščanja, v katerem mladi pridobivajo sredstva, kompetence, znanja in izkušnje, na podlagi katerih lahko vse bolj samostojno živijo in delujejo**. V grobem pa lahko rečemo, da na pridobivanje avtonomije vpliva vse³, kar posamezniku pomaga pri doseganju ekonomske neodvisnosti in gradnji poklicne kariere, uveljavljanju pravic in izvrševanju dolžnosti na različnih področjih, uspešnem opravljanju različnih vlog v življenju, prehodih med različnimi statusi in vlogami v življenju, udejstvovanju v civilni družbi in drugih oblikah aktivnega državljanstva ter doseganju drugih življenjskih ciljev.

Na doseganje avtonomije mladih tako poleg dejavnikov, kot so izobraževanje, služba, bivalne razmere ipd., bistveno vpliva tudi njihova informiranost, predvsem informiranost o delovanju različnih institucij in o možnostih dostopa do virov avtonomije. Prav tako je pomemben vir avtonomije tudi participacija mladih v različnih institucijah, pri čemer lahko izpostavimo civilnodružbene organizacije, še posebej pa mladinske organizacije. Tovrstne organizacije so namreč pomemben vir informacij, ponudnik neformalnega izobraževanja in polje prostovoljskega udejstvovanja.

² European Youth forum. 2004. Policy Paper on Youth Autonomy. Dostopno na: http://www.youthforum.org/fr/system/files/yfj_public/strategic_priorities/en/0052-04FINAL.pdf (2.11.2010)

³ Vse te možnosti in dejavnosti v nadaljevanju imenujemo "viri avtonomije".

VLOGE, STATUSI IN SOCIALNA VARNOST

Z vse bolj kompleksno družbo imamo ljudje vse več vlog in statusov, ki jih želimo čim bolj kvalitetno opravljati: dijak, študent, delavec, občan, državljan, (zakonski) partner, starš, prijatelj, član različnih organizacij ipd. Vse več vlog opravljamo sočasno, zato smo si nenehno primorani postavljati prioritete in vzpostavljati ravnotežje med vlogami. Tudi zaradi te kompleksnosti je doseganje avtonomije mladih vse težje, saj si načeloma želimo vse te vloge opravljati čim kvalitetneje in jih uspešno usklajevati.

Posebej problematični so **prehodi med vlogami oz. predvsem med statusi** v izobraževanju oz. na trgu dela. Ključno težavo za mlade predstavlja prehod iz sistema izobraževanja na trg dela, še posebej, če ne najdejo službe. Po zaključenem izobraževanju naj bi se mladim življenjski standard dvignil, sploh če se zaposlijo, v resnici pa pogosto dolgo ostajajo brez službe ali se zaposlujejo v razmerah, ki jim ne prinašajo tega napredka. Mladi brezposelni imajo večinoma slabši ekonomski status kot študentje; neredko pa so na slabšem tudi mladi zaposleni, saj jim lahko odpade cela vrsta ugodnosti (subvencionirana prehrana in bivanje, štipendija, možnost študentskega dela). Eno ključnih težav mladih predstavlja tudi usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja.

Ob tem je ključnega pomena **socialna varnost**, predvsem v prehodih med vlogami in statusi v življenju: v času nezaposlenosti, ob menjavanju služb, v času študija, ob rojstvu otroka ipd. Mladi so pogosto postavljeni pred izbiro med osamosvojitvijo, ki prinaša izpostavljenost revščini, in varnim bivanjem pri starših. Mlad človek naj bi sčasoma v življenju ekonomsko in socialno napredoval in vsaka daljša prekinitev te poti lahko posameznika trajno zaznamuje, ga ohromi na poti k avtonomiji, ga naredi negotovega in pasivnega ter tako negativno vpliva na razvoj njegovih potencialov.

MLADINSKI VIDIK

Avtonomija mladih je preširoko področje, da bi ga lahko konkretno urejali v okviru ene same politike oz. področja. Tudi v okviru državnih institucij in zakonodaje je potrebno hkrati spremljati in usklajevati politike z različnih področij, če želimo izboljšati položaj mladih na poti k doseganju avtonomije. V okviru zakonodaje o tem govori določba Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju, ki pravi, da se interes na področju mladinskega sektorja med drugim uresničuje z zagotavljanjem **vklučevanja mladinskega vidika v strategije, politike ter ukrepe, ki vplivajo na mlade**⁴. To pomeni, da naj bi se pripravjalci politik in zakonodaje vsakič vprašali, kako bodo rezultati njihovega dela vplivali na mlade generacije.

Pri sprejemanju politik, strategij in zakonodaje, ki vplivajo na mlade je potrebno vedno upoštevati naslednje vidike:

- ▶ **Mlade je potrebno obravnavati celostno;** z upoštevanjem vseh vlog, ki jih opravljajo, kar zahteva usklajenost različnih politik.
- ▶ Potrebno je vzpostavljati mehanizme, ki bodo zagotavljali **enakost mladih** v dostopu do vseh virov avtonomije.
- ▶ Potrebno je vseskozi in na vseh področjih zagotavljati **sodelovanje mladih pri odločanju**.
- ▶ Potrebno je težiti k **medgeneracijski pravičnosti**. Na vsako problematiko je potrebno gledati z vidika čim večje enakosti med generacijami in paziti, da določenih generacij v primerjavi z drugimi ne privilegiramo ali diskriminiramo.

Ko govorimo o mladih, govorimo o trajnostnem razvoju, o naložbi v prihodnost. Ko delamo za mlade, ne delamo za točno določeno generacijo, pač pa vedno za sedanjo in prihodnje mlade generacije.

⁴ Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (ZJIMS), Ur.l. RS št. 42/2010. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/content?id=97951> (15. 10. 2010)

Kot že rečeno, na doseganje avtonomije mladih vpliva veliko različnih dejavnikov, ki pa so v veliki meri soodvisni in jih je potrebno usklajevati. Mladinski svet Slovenije zato to problematiko naslavlja v programskih dokumentih, ki obravnavajo posamezna področja, pomembna za mlade. Z vsebino teh dokumentov želimo v čim večji meri sodelovati pri pripravi politik, strategij in ukrepov s področja mladih in tako prispevati k izboljšanju položaja mladih.

AVTONOMIJA MLADIH

Uvod v programske dokumente Mladinskega sveta Slovenije